

To Lejlighedsdigte fra Thisted.

Meddelt af C. Behrend

Da Mag. O. Bjørn i Aaret 1698 var bleven afsat som Sognepræst i Thisted som Følge af sin Deltagelse i Djævlbesættelsessagen, efterfulgtes han af den 20-aarige Mag. Sixtus Aspach, en Søn af en anset københavnsk Kirurg. Aspach blev i dette Kald til 1705, da han udnævntes til Sognepræst ved vor Frue Kirke i Aalborg, hvor han døde 1739.

Medens han virkede i Thisted, fik denne By 1702 Besøg af Kong Frederik IV. Et saadant Kongebesøg var en stor Sjældenhed her. I det nedenstaaende Digt omtales, at det ikke var hændet siden Kong Hans' Tid. Dette er dog en Overdrivelse, i al Fald har Christian III i April 1546 og Maj 1552 besøgt Byen. I. F. V. Dauw, en Søn af Aspachs Efterfølger som Præst i Thisted, omtaler¹⁾, at Kong Hans lod bygge paa Kirken et Taarn og Spir de søfarende til god Underretning og at ved Frederik IV's Besøg "det Kong Hanses Spir stod som paa Fald og heldede, som efter min Salig Fader Dauws Ansøgning efter Kongl. allernaadigste Befaling blev repareret, da meerbemeldte min Fader lod sætte paa Kirke Taarnet følgende Overskrift:

Kong Hans, som Tistæd først besaae
Han lod det Spir opsette,
Som Konning Friderich bød staae
Og hjalp igien til rette.
Ao. 1706²⁾.

I Anledning af Frederik IV's Besøg skrev Aspach følgende Vers, som her meddeles efter en Opskrift i Thotts Saml. Fol. 744.³⁾

Thye-Lands og fornemmelig Thysted-Byes uformodentlig Lycksalighed samt underdanigst Lyckønskning till den Stormægtigste og Høybaarne Herre Voris Aller-Naadigste Arfve-Konge Kong Friderich den Fjerde, da Hand Aller-Naadigst tog Sin Reyse igiennem samme fattig Bye d: 27. Junij Anno 1702 udi underdanigste Ærbødighed fremstillit af H. K. Maytts. aller-underdanigste Tjener og Undersatt samt tro Forbedere

Sixto Aspach
Sogne-Præst der sammestæds.

Læta Focunditas.⁴⁾
Velsignet tusindfold min Herre Kongen bliffve!
Vor Land, det lidet Thy, kom nylig som till Live,
Da Eders Mayestät paa Landet satt Sin Food,
Paa huileket bedre Heldt tilforne aldrig stood.
Lad nu Neapolis kun holde op at bramme,
Som nylig haffver satt een Quist aff franske Stamme,
Vor Thye, vor ringe Thye en større Naade seer
Og som et lystig Barn mod Faders Komme leer.
Huur mange, mange Aar har det sin Fader saffvnet

Men bliffver nu i Dag aff Landets Fader favffnet.
O! een lycksalig Stund, der hand i Sinde fick
At skue Mors og Thy, den Store Fridrich.
Vi andre skriffve om den jyske Hafv-Gudinde,
Att hendes eene Arm i mange Folckes Minde
Har været fiskeriig; jeg derom melde maae
I samme hendes Arm en større Riigdom laae,
Da Eders Mayestät bestiigede i Naade
Neptuni beeget Vogn og hid till Landet traadde:
Vor Lijm-Fiord bærer Priis. Pactoli⁵⁾ svømme-Guld
Maae viige denne Fjord, som er sin Konge huld.
Till denne vilde for den Keyser Otto beyle
Men torde dog herhid for Alvaar icke seyle;
Sitt Glaffvind kasted' hand till Tegn i samme Vand,
Deraff fick Otte-Sund sit Naffvn i dette Land⁶⁾!
Men huad? Den liden By, de Thyboniters Flekke,
Vor Thysted søger og en liden Æres Decke,
Enddog den er nu slætt og som en gammel Mand
Forsveckes Dag fra Dag og sig ey hielpe kand.
Den [der?] Stygge Krumpen Bisp paa Børlum-Closter
boede,
Da for hans Forbøns Skyld erlangde den det Gode,
Att den benaadet bleffv med Kiøbstæds Naffvn og
Gaffve⁷⁾:
Fra den Tid tog den till og var en deylig Haffve.
Kong Hanss den uden Tviffvll aaf Konger sidst besøgte
Og da med Kramme-Marck den[s] Herrlighed
forøgte⁸⁾.
Kong Friderich, som var den Anden aff det Naffvn,
Lod bygge der en Gaard till Sogne-Præstens Gaffvn⁹⁾.
jeg som den niende fra Reformationen¹⁰⁾
I den mit Ophold faaer og seer Donationcn;
Det derfor billigt er, at jeg og kysze maae
Den Salig Herris Støffv, som lod det saa tilgaae.
Mand og Kong Christian den Tredie bør priisze,
Der vilde denne By sin Naade stor beviisze
Med sin Donation at søge deres Gaffvn,
Som her paa Stædet bær det Skole-Lærers Naffvn¹¹⁾.
Jeg som den ringeste blant Kongens Underdaner
Fremtræder og idag, nu Naaden Veyen baner;

⁵ Paktolus: en guldførende Flod i Lilleasien.

⁶ Sagnet satte Navnet Ottesund (= Odde-sund) i Forbindelse med den tyske Kejser Otto I eller II's Angreb paa Danmark.

⁷ Ifølge Danske Atlas har Stygge Krumpen, der blev Biskop Børglum Stift 1519, eller hans Forgænger Niels Stygge givet Thisted Købstadprivilegier; de bleve bekræftede af Frederik I ^{10/8} 1524 "for Stygge Krumpens Skyld", og ^{13/7} 1528.

⁸ Den ældste Bestemmelse om Markeder i Thisted, jeg har fundet, er fra 1547, Torsd. post exaudi (^{26/5}) hvorved det tillades, "at the Markede, som hertil er hollen ud vort og Cronens Kloster Westervigh paa Sti Hans Dag (^{24/6}) og Midsommer og Sti Olufs Dag (^{29/7}) skulle hereffter hollis og besøges uti vor Kiøbstædt Thistedt". (Efter en Opskrift i Ny kongl. Saml. 742 b, 4¹⁰).

⁹ Ved et Brev givet paa Koldinghus ^{10/3} 1579 tillader Kongen, at Sognepræsterne i Thisted "maa og skulle altiith hereffther thiill euiigh Tiidt haffue, nyde, bruge och beholle forne Biispegaardenn wdj Thiistedt met sinn Bøgniinngh och Eyendomme (Saml. til jysk Hist, og Topogr. 2. R. II p. 395).

¹⁰ Efter Wibergs Præstehist. var Aspach den 11te efter Reformationen.

¹¹ Thisted fik 1549 en Latinskole. ^{10/12} 1558 gav Kongen 2 Høriere ved Skolen i Thisted Kronens Part af Korntienden af Hundstrup Sogn.

¹ Uldalls Saml. 4° 440, aftrykt i Østs Arkiv II p. 118 f.

² Hvis Kongen besøgte Thisted, efter at Dauw var bleven Præst her (1705), maa det altsaa have været et andet Besøg end det i Digtet omtalte.

³ Et lignende Digt af Chr. Lassen Tychonius i Anledning af Fr. IV's Besøg i Skive Dagen før (26. Juni) findes trykt i dennes "Vers og Indfald" p. 52 ff.

⁴ Glædelig Frugtbarhed.

Min Konge ieg vell seer mens ey fuldtacke kand,
 Som mig bekræfted har udi min Præste-Stand! -
 Stormægtigste Monarch, Kong Friderich den Fierde,
 Som aff Gud schicket er at være som et Giærde
 Ja som en Kaaber-Muur omkring det gandske Land,
 Mand Eders Mayestat ey nock fortælle kand,
 Huor stor en Jubel-Fæst hos os i Dag indfalder;
 Den eene løber frem og paa den anden kalder
 Og raaber med stor Fryd: See Kongen! See og hør!
 Maaskee vor fattig By endnu vell hielpis tør.
 Stormægtigste Monarch og Landets fromme Fader!
 Vi alle huer og een vor Hiertes Grund oplader;
 Vi, som i Mørcked sad', seer nu de Danners Sool
 Og ynsker, at Gud vill befæste Kongens Stool:
 Gid Kongen lefve maae, og Kongens Huusz tiltage!
 Gid Glæden blomstre maae i alle Kongens Dage!
 Gid Land-Militien sin Fader fryde maae
 Og gamle Jyters Mood i Brystet fæsted staae!!!

Ved sin Afrejse fra Thisted skrev Aspach følgende
 Digt, som baade findes i Thott Fol. 743 med Overskrift:
 Slutningen af Mag. Sixti Aspachs Sogne-Præst i Tisted
 hans Afskeed-Prædicken, holden d. 14. April 1705, og i
 Thott Fol. 744¹²), hvor det kun kaldes: Mag. Sixti Aspach
 Valediction fra Thystedd.

Far da veli, du liden Flekke!
 Gud velsigne Thysted By!
 Og enhuer i den opklecke,
 Att Hans Naade bliffver ny

Huer en Morgen, huer en Tiime
 Offver dem, som der i boer.
 Bort med Sorgen! Gud Sielfv riime:
 Her skall Naaden være stoor.
 Farer vell, I Hoffgesinder,
 Huer en trofast Kongens Mand,
 Med Betienter, Børn og Quinder,
 Far og vell ald geistlig Stand;
 Far særdeelis vell, min Broder,
 Som i Ordet stood mig bi¹³)
 Brugte aldrig Falskheds Noder;
 Gud Hand Dig fremdeeles fri!
 Alle I, som bruge Handell
 Eller søger Bølgen blaae,
 Gud velsigne Eders Vandell,
 Att det Eder vell kand gaae.
 I, som bruger Kunst og Redskab,
 Eller tiener for Jer Brød,
 Himlen giffve Eder Glædsckab
 Frelsze Eder aff ald Nød!
 Gud husvale huer en Encke
 Huer en Siæl, som liider Stød
 Og paa dem i Naade tencke,
 Som jeg med Dit Ord har fød.
 Husbond, Hustru, Børn og andre
 Inden By og udenfor
 Gud, som alting kand forandre
 Samle os i Himle-Chor.

Kilde: Samlinger til jydsk historie og topografi. 3. rk., bd. 6, side
 303-308.

¹² Samme Sted findes 3 andre Digte af Aspach, nemlig hans Supplique
 om Provstiet i Aalborg, Taksigelse for bemeldte Provstis Erlangelse og
 et Lykønskingsdigt til Kongens Fødselsdag den 11. Oktober 1706 -
 alle tre ganske ubetydelige.

¹³ Henr. Mathiesen Reutze var 1702-08 Sognekapellan i Thisted.